

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

Grade - A
NAAC Re - Accredited

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष कला
मराठी
सत्र तिसरे व चौथे
(जून २०१९ पासून लागू)

DSC: वाङ्मयीन मराठी

विशिष्ट वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास

सत्र तिसरे

MAR २३१A

DSC मराठी C: वैचारिक गद्यलेखनाचा अभ्यास

सत्र चौथे

MAR २४१A

DSC मराठी D: चरित्र-आत्मचरित्रपर लेखनाचा अभ्यास

किंवा

पर्यायी अभ्यासपत्रिका

DSC: उपयोजित मराठी

स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी

सत्र तिसरे

MAR २३१B

DSC मराठी C: स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (व्याकरण विभाग)

सत्र चौथे

MAR २४१B

DSC मराठी D: स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (लेखन विभाग)

DSC ३: मराठी

सत्र चौथे

MAR २४५

लघुअभ्यासप्रकल्प

DSE मराठी १: आधुनिक वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास

सत्र तिसरे

MAR २३२

DSE मराठी १ A: आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कादंबरी

सत्र चौथे

MAR २४२

DSE मराठी १ B: आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कविता

DSE मराठी २: साहित्यविचार (भारतीय आणि पाश्चात्य)

सत्र तिसरे

MAR २३३

DSE मराठी २ A: भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचार

सत्र चौथे

MAR २४३

DSE मराठी २ B: भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचार

SEC मराठी: लेखनकौशल्ये

सत्र तिसरे

MAR २३४

SEC मराठी १: लेखनकौशल्य - मुद्रितशोधन

सत्र चौथे

MAR २४४

SEC मराठी २: लेखनकौशल्य - सर्जनशील लेखन

MIL: मराठी

माध्यमांसाठी लेखन व संवाद

सत्र तिसरे

MAR २३६

MIL मराठी १: मुद्रित माध्यमासाठी लेखन

सत्र चौथे

MAR २४६

MIL मराठी २: श्राव्य माध्यमासाठी लेखन व संवाद

**Kavayitri Bahinabai Chaudhari
North Maharashtra University, Jalgaon**

**Structure of S. Y. B. A.(Faculty of Humanities)
Under CBCS Pattern (२०१९ - २०२०)**

Semester	Discipline Specific Core Course DSC	Ability Enhancement Compulsory Courses AEC	Skill Enhancement Course SEC	Discipline Specific Elective Courses DSE	Generic Elective GE
III Credits: १८ (०७ Papers)	Compulsory English (०३) MIL १ (०३) DSC १ C (०२) DSC २ C (०२)	-----	SEC १ (०२)	DSE १ A (०३) DSE २ A (०३)	-----
IV Credits: २० (०८ Papers)	Compulsory English (०३) MIL २ (०३) DSC १ D (०२) DSC २ D (०२) DSC ३ D (०२)	General Knowledge (Non Credit)	SEC २ (०२)	DSE १ B (०३) DSE २ B (०३)	-----

महत्त्वाच्या टिपा:

१. MIL ही अनिवार्य अभ्यासपत्रिका आहे. द्वितीय वर्षास प्रवेशित प्रत्येक विद्यार्थ्यांने मराठी, हिंदी, उर्दू, संस्कृत, पाली, अर्धमागधी यांपैकी महाविद्यालयात शिकवल्या जाणाऱ्या इंग्रजी व्यतिरिक्त कोणत्याही एका भाषा विषयाच्या MIL मधील अभ्यासपत्रिकेची निवड करणे अनिवार्य आहे.
२. तिसऱ्या व चौथ्या सत्रासाठी DSE १, २ मध्ये एकाच विषयाच्या दोन अभ्यासपत्रिकांची निवड करणे अनिवार्य आहे. (उदाहरणार्थ, मराठी विषयाच्या DSE १, २ मधील अभ्यासपत्रिका)
३. DSC मधील दोन अभ्यासपत्रिकांची निवड विद्यार्थ्यांने करावयाची आहे. पहिल्या DSC साठी DSE १, २ मध्ये ज्या विषयाची निवड केलेली आहे त्याच विषयाच्या DSC अभ्यासपत्रिकेची निवड करणे अनिवार्य आहे. तर दुसऱ्या DSC साठी महाविद्यालयात उपलब्ध अन्य कोणत्याही विषयाच्या अभ्यासपत्रिकेची निवड करता येईल. (उदाहरणार्थ, DSE १, २ मध्ये मराठी या विषयाच्या अभ्यासपत्रिकांची निवड करणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी DSC मधील मराठी विषयाच्या कोणत्याही एका उपलब्ध (वाड्मयीन वा उपयोजित मराठी यांपैकी) अभ्यासपत्रिकेची निवड करणे अनिवार्य आहे. दुसऱ्या DSC साठी महाविद्यालयात उपलब्ध अन्य कोणत्याही विषयाच्या अभ्यासपत्रिकेची निवड करता येईल.)
४. DSE १, २ मध्ये ज्या विषयाच्या अभ्यासपत्रिकांची निवड विद्यार्थ्यांनी तिसऱ्या व चौथ्या सत्रात केलेली आहे त्याच विषयासाठी चौथ्या सत्रात DSC ३ मधील लघुअभ्यास प्रकल्प या

अभ्यासपत्रिकेची निवड करणे अनिवार्य आहे. (उदाहरणार्थ, DSE १, २ मध्ये मराठी या विषयाच्या अभ्यासपत्रिकांची निवड करणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी चौथ्या सत्रात DSC ३ मध्ये मराठी विषयाच्याच लघुअभ्यासप्रकल्प या अभ्यासपत्रिकेची निवड करणे अनिवार्य आहे.)

५. SEC च्या सत्र तीन व चार यांमधील अभ्यासपत्रिकांसाठी विद्यार्थी महाविद्यालयात उपलब्ध विषयांपैकी कोणत्याही विषयाच्या SEC मधील अभ्यासपत्रिकांची निवड करू शकतील.
६. सर्व अभ्यासपत्रिकांसाठी साठ गुणांची विद्यापीठ परीक्षा आणि चाळीस गुणांची अंतर्गत परीक्षा होईल. प्रत्येक अभ्यासपत्रिकेच्या विद्यापीठ परीक्षेचे स्वरूप आणि अंतर्गत मूल्यमापनाची पध्दत प्रत्येक अभ्यासपत्रिकेच्या अभ्यासक्रमाच्या अखेरीस नमूद केलेली आहे.
७. सामान्य ज्ञान (जनरल नॉलेज) ही अभ्यासपत्रिका द्वितीय वर्षास प्रवेश घेणाऱ्या प्रत्येक विद्यार्थ्यास अनिवार्य आहे. ह्या अभ्यासपत्रिकेसाठी कोणत्याही प्रकारचे श्रेयांक नसतील.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
द्वितीय वर्ष कला
मराठी
सत्र तिसरे व चौथे
(जून २०१९ पासून लागू)

Semester	Discipline Specific Core Course DSC	Ability Enhancement Compulsory Courses AEC	Skill Enhancement Course SEC	Discipline Specific Elective Courses DSE	Generic Elective GE
III Credits: १८ (०७ Papers)	Compulsory English (०३) MIL मराठी १ (०३) DSC मराठी १ C (०२) DSC अन्य विषय २ C (०२)	-----	SEC मराठी / अन्य विषय १ (०२)	DSE मराठी १ A (०३) DSE मराठी २ A (०३)	-----
IV Credits: २० (०८ Papers)	Compulsory English (०३) MIL मराठी २ (०३) DSC मराठी १ D (०२) DSC अन्य विषय २ D (०२) DSC मराठी ३ D (०२)	General Knolwde (Non Credit)	SEC मराठी / अन्य विषय २ (०२)	DSE मराठी १ B (०३) DSE मराठी २ B (०३)	-----

अभ्यासपत्रिका	अभ्यासपत्रिकेचे शीर्षक	सत्र	सत्रानुसार शीर्षक	श्रेयांक
DSC मराठी वाङ्मयीन मराठी	विशिष्ट वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास	तिसरे MAR २३१ A DSC मराठी C	वैचारिक गद्यलेखनाचा अभ्यास	०२
		चौथे MAR २४१ A DSC मराठी D	चरित्र-आत्मचरित्रपर लेखनाचा अभ्यास	०२
पर्यायी अभ्यासपत्रिका				
DSC मराठी उपयोजित मराठी	स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी	तिसरे MAR २३१ B DSC मराठी C	स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (व्याकरण विभाग)	०२
		चौथे MAR २४१ B DSC मराठी D	स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (लेखन विभाग)	०२

DSC मराठी ३	लघुअभ्यास प्रकल्प	चौथे MAR २४५ DSC मराठी ३	लघुअभ्यास प्रकल्प	०२
DSE मराठी १	आधुनिक वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास	तिसरे MAR २३२ DSE मराठी १ A	आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कादंबरी	०३
		चौथे MAR २४२ DSE मराठी १ B	आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कविता	०३
DSE मराठी २	साहित्यविचार (भारतीय आणि पाश्चात्य)	तिसरे MAR २३३ DSE मराठी २ A	भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचार	०३
		चौथे MAR २४३ DSE मराठी २ B	भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचार	०३
SEC मराठी	लेखनकौशल्ये	तिसरे MAR २३४ SEC मराठी १	लेखनकौशल्य - मुद्रितशोधन	०२
		चौथे MAR २४४ SEC मराठी २	लेखनकौशल्य - सर्जनशील लेखन	०२
MIL मराठी	माध्यमांसाठी लेखन व संवाद	तिसरे MAR २३६ MIL मराठी १	मुद्रित माध्यमासाठी लेखन	०३
		चौथे MAR २४६ MIL मराठी २	श्राव्य माध्यमासाठी लेखन व संवाद	०३

Equivalence

S. Y. B. A.	Existing Pattern	CBCS Pattern (Since २०११-२०२०)
Sem. III	Compulsory English	Compulsory English
	-----	MIL १ (Compulsory Course) (Marathi/Hindi/Sanskrit/Urdu/Pali/Aradhamagadhi)
	Special Paper S-१	DSE १ A
	Special Paper S-२	DSE २ A
	General Paper G-२ (Vangmayin or Upyojit)	DSC १ C (General Paper of Special subject- DSE १ A & २ A -Vangmayin or Upyojit)
	Optional	DSC २ C (General Paper of any subject)
	-----	SEC-१ (Skill based course of any subject)
Sem. IV	Compulsory English	Compulsory English
	-----	MIL २ (Compulsory Course) (Marathi/Hindi/Sanskrit/Urdu/Pali/Aradhamagadhi)
	Special Paper S-१	DSE १ B
	Special Paper S-२	DSE २ B
	General Paper G-२ (Vangmayin or Upyojit)	DSC १ D (General Paper of Special subject- DSE १ B & २ B -Vangmayin or Upyojit)
	Optional	DSC २ D (General Paper of any subject)
	-----	DSC ३ D (Minor Study Project of subject opted for DSE १ B & २ B - Papers of Special subject)
	-----	SEC-२ (Skill based course of any subject)
General Knolwegde	General Knolwegde	

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
द्वितीय वर्ष कला
मराठी
सत्र तिसरे व चौथे
(जून २०१९ पासून लागू)

अभ्यासक्रमामागील भूमिका

१. मराठी विषय विशेष स्तरावर अभ्यासणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या मनात विशिष्ट आधुनिक वाङ्मयप्रकारांविषयी आणि त्यांचा विशेष अभ्यास करण्याबाबत रुची निर्माण करणे.
२. मराठी विषयाचे विशेष स्तरावर अध्ययन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना साहित्यविषयक भारतीय आणि पाश्चात्य अभ्यासकांनी केलेल्या सैध्दांतिक मांडणीबाबत अवगत करणे.
३. साहित्याचे स्वरूप, प्रयोजने, साहित्यनिर्मितीप्रक्रिया आदी साहित्यविचाराबाबत विशेष स्तरावर मराठी विषय अभ्यासणाऱ्या विद्यार्थ्यांना अवगत करणे.
४. सामान्य स्तरावरवाङ्मयीन मराठीचे अध्ययन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना वैचारिक गद्य आणि चरित्र-आत्मचरित्र या दोन वाङ्मयप्रकारांतील निवडक लेखनाचे आकलन करून घेण्यास शिकविणे.
५. सामान्य स्तरावर उपयोजित मराठीचे अध्ययन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना प्रशासकीय सेवांसाठी अनिवार्य मराठी या विषयाचे मूलभूत ज्ञान देणे.
६. विद्यार्थ्यांना मुद्रित व श्राव्य माध्यमांसाठी आवश्यक लेखन व संवाद कौशल्ये आत्मसात करण्यासाठी उपयुक्त ठरणे.
७. मराठी विषयाच्या विद्यार्थ्यांची सर्जनशील व उपयोजित लेखन कौशल्ये विकसित करण्यास पूरक ठरणे.
८. कौशल्य विकसन अभ्यासपत्रिकांच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांची लेखनकौशल्ये (मुद्रितशोधन आणि सर्जनशील लेखन) विकसित करण्यासाठी प्रयत्नशील राहणे.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष कला

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

DSC मराठी : वाङ्मयीन मराठी
विशिष्ट वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास
(श्रेयांक: दोन)

सत्र तिसरे

MAR २३१ A

DSC मराठी C: वैचारिक गद्यलेखनाचा अभ्यास

नेमलेली साहित्यकृती: 'शेतकऱ्याचा असूड'- महात्मा जोतीराव फुले
संपादन व प्रस्तावना: नागनाथ कोत्तापल्ले, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

● **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -**

१. मराठीतील वैचारिक गद्यलेखनाच्या परंपरेचा परिचय करून घेणे.
२. महात्मा जोतीराव फुले यांचे जीवन, कार्य व त्यांची वैचारिक जडणघडण यांबाबत जाणून घेणे.
३. महात्मा जोतीराव फुले यांच्या लेखनसंपदेबाबत माहिती घेणे.
४. 'शेतकऱ्याचा असूड'मधील वैचारिक आशयाची स्वरूपवैशिष्ट्ये समजावून घेणे.
५. 'शेतकऱ्याचा असूड' या वैचारिक गद्यलेखनाच्या वाङ्मयीन गुणवैशिष्ट्यांचा शोध घेणे.
६. 'शेतकऱ्याचा असूड'मधून आलेल्या वैचारिक मांडणीची समकालीन अर्थपूर्णता प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून जाणून घेणे.

● **घटक विश्लेषण -**

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	'शेतकऱ्याचा असूड' या वैचारिक गद्यलेखनाचा अभ्यास	०१	१५
	१.१ वैचारिक गद्य: स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
	१.२ मराठीतील वैचारिक गद्यलेखनाचा परामर्श		
	१.३ महात्मा जोतीराव फुले: व्यक्तित्व, कार्य आणि लेखन		

	(फुले यांची वैचारिक जडणघडण, त्यांचे कार्य आणि लेखन यांचा परामर्श)		
	१.४ 'शेतकऱ्याचा असूड': स्वरूप व वैशिष्ट्ये १. या ग्रंथातील वैचारिक आशयाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये (शेती, शेतकरी आणि कृषीव्यवस्था यांबाबत मांडलेल्या विचारांचे स्वरूप) २. या ग्रंथातील वैचारिक मांडणीची वाङ्मयीन गुणवैशिष्ट्ये (विचारांची मांडणी करण्याचे तंत्र, विश्लेषणात्मकता, तार्किकता, साधार व ससंदर्भ मांडणी, भाषा व शैली विशेष आदी)		
२.	प्रात्यक्षिके (कोणतीही चार)	०१	१५
	१. महात्मा जोतीराव फुले यांच्या अन्य एका वैचारिकग्रंथाचे वाचन करून त्यात मांडलेल्या विचारांबाबत लिहा.	०१ Credit of Practical = ०२ Credits	३०
	२. शेतकरी जीवनावरील पाच कवितांचे संकलन करून त्यांबाबत लिहा.		
	३. शेतीच्या प्रश्नासंबंधी जाणून घेण्यासाठी तुमच्या गावातील एका शेतकऱ्याची मुलाखत घ्या.		
	४. शेतकरी कुटुंबाची आर्थिक व सामाजिक स्थितिगती जाणून घेण्यासाठी शेतकरी कुटुंबाशी संवाद साधा.		
	५. महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांवरील एखाद्या चळवळीबाबत माहिती लिहा.		
	६. तुमच्या परिसरातील शेतीमध्ये येणाऱ्या पिकांबाबतची माहिती गोळा करून त्याबाबत लिहा.		
	७. शेतकरी जीवनावरील मराठीतील कोणत्याही दोन कादंबऱ्या वाचून त्यांची वैशिष्ट्ये नमूद करा.		
	८. शेतीची कामे, अवजारे आणि अन्य बाबी यांच्याशी संबंधित वैशिष्ट्यपूर्ण शब्दांची सूची तयार करा.		
	९. शेतीमध्ये केल्या जाणाऱ्या विविध कामांबाबत नोंदींच्या स्वरूपात लेखन करा.		
	१०. शेती आणि शेतकरी यांबाबत चर्चा करणारा वैचारिक लेख लिहा.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०२ (०३)	३० (४५)

● **संदर्भसाहित्य:**

१. महात्मा जोतिराव फुले लिखित 'शेतकऱ्याचा असूड' - संपादन व प्रस्तावना: वासुदेव मुलाटे, स्वरूप, औरंगाबाद.
२. समग्र महात्मा फुले वाङ्मय - संपा. य. दि. फडके.
३. मराठी साहित्यातील उपेक्षित मानकरी - चिं. ग. कर्वे, व्हीनस, पुणे.
४. अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय, मुंबई.
५. मराठी निबंध - म. मा. अळतेकर, सुविचार प्रकाशन मंडळ, नागपूर.
६. १९व्या शतकातील महाराष्ट्र - ग. दे. खानोलकर, साहित्य सहकार, मुंबई.
७. आधुनिक भारत - आचार्य शं. द. जावडेकर, सुलभ राष्ट्रीय ग्रंथमाला, पुणे.
८. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड चौथा - संपा. रा. श्री. जोग, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
९. महात्मा फुले - प्र. के. अत्रे
१०. लोकल्याणकारी राज्याचे द्रष्टे महात्मा फुले - ल. भा. कुरकुरे
११. महात्मा फुले आणि शेतकरी चळवळ - अशोक चौसाळकर
१२. महात्मा जोतीराव फुले: आजच्या समाजक्रांतीचे जनक - धनंजय कीर
१३. शंभर वर्षांपूर्वी जोतिबांनी शेतकऱ्यांच्या वतीने उगारलेला असूड, वसंत पळशीकर, आजचा चार्वाक, मुंबई, दिवाळी अंक १९९०.
१४. जोतिरावांची समता संकल्पना - भा. ल. भोळे
१५. महात्मा फुले - व्यक्तित्व आणि विचार - गं. बा. सरदार
१६. महात्मा फुले आणि धर्म - आ. ह. साळुंखे
१७. महात्मा फुले यांची धर्म कल्पना - नलिनी पंडित

सत्र चौथे

MAR २४१ A

DSC मराठी D: चरित्र-आत्मचरित्रपर लेखनाचा अभ्यास

नेमलेली साहित्यकृती: 'जीवनरंग'(निवडक चरित्र व आत्मचरित्रपर लेख)
संपादन: मराठी अभ्यासमंडळ, कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.
(सदर पुस्तकात चार चरित्रपर आणि चार आत्मचरित्रपर लेखांचा समावेश असेल.)

● **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -**

१. चरित्र व आत्मचरित्र लेखनाचे सामाजिक व वाङ्मयीन दृष्ट्या महत्त्व जाणून घेणे.
२. मराठीतील चरित्र लेखनाच्या परंपरेचा परिचय करून घेणे.
३. मराठीतील आत्मचरित्र लेखनाच्या परंपरेचा परिचय करून घेणे.
४. 'जीवनरंग' या पुस्तकातील निवडक चरित्रपर लेखांचे स्वरूप जाणून घेणे.
५. 'जीवनरंग' या पुस्तकातील निवडक आत्मचरित्रपर लेखांचे स्वरूप जाणून घेणे.

६. 'जीवनरंग' या पुस्तकातील निवडक चरित्रपर लेखांची वाङ्मयीन गुणवैशिष्ट्ये लक्षात घेणे.
७. 'जीवनरंग' या पुस्तकातील निवडक आत्मचरित्रपर लेखांची वाङ्मयीन गुणवैशिष्ट्ये लक्षात घेणे.
८. चरित्र-आत्मचरित्रपर लेखनाचीसामाजिक वैशिष्ट्यपूर्णता आणि लेखनपध्दती यांबाबत प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून जाणून घेणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	'जीवनरंग'मधील चरित्र-आत्मचरित्रपर लेखांचा अभ्यास	०१	१५
	१.१ चरित्र व आत्मचरित्र: स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
	१.२ मराठीतील चरित्र व आत्मचरित्र लेखनाचा परामर्श		
	१.३ 'जीवनरंग'मधील चरित्र-आत्मचरित्रपर लेख: स्वरूप व वैशिष्ट्ये १. चरित्र व आत्मचरित्रपर लेखांच्या आशयाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये (चरित्रनायक / 'मी'चे घडणारे दर्शन, व्यक्तिचित्रण, प्रसंगवर्णन) २. चरित्र व आत्मचरित्रपर लेखांची वाङ्मयीन गुणवैशिष्ट्ये (वस्तुनिष्ठा, सत्यदर्शन, अनुभवाची मांडणी, लेखनशैली, भाषिक वैशिष्ट्ये)		
२.	प्रात्यक्षिके (कोणतीही चार)	०१	१५
	१. स्वतःच्या आयुष्यातील एखाद्या प्रसंगाबाबत लेखन करा.	०१ Credit of Practical =	३०
	२. आवडलेल्या एखाद्या चरित्रग्रंथाचे परीक्षण करा.	०२ Credits	
	३. आवडलेल्या एखाद्या आत्मचरित्राचे परीक्षण करा.		
	४. तुमच्या कुटुंबातील व्यक्तींची स्वभाववैशिष्ट्ये लिहा.		
	५. एका आठवड्याची वैयक्तिक रोजनिशी लिहा.		
	६. तुमच्या परिसरातील सामाजिक कार्य करणाऱ्या एखाद्या हयात वा मृत व्यक्तीच्या चरित्राविषयी माहिती संकलित करून लिहा.		
	७. शिक्षणक्षेत्रात मौलिक कामगिरी करणाऱ्या		

	तुमच्या परिसरातील एखाद्या हयात वा मृत व्यक्तीच्या चरित्राविषयी माहिती संकलित करून लिहा.		
	८. तुमच्या परिसरातील एखाद्या नाट्यकलावंताची वा क्रीडापटूची मुलाखत घेऊन त्यांच्या जीवनपटाची ठळक वैशिष्ट्ये नोंदवा.		
	९. तुमच्या महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयातील चरित्रग्रंथांची अकारविल्हे सूची तयार करा.		
	१०. तुमच्या महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयातील आत्मचरित्र ग्रंथांची अकारविल्हे सूची तयार करा.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०२ (०३)	३० (४५)

● **संदर्भसाहित्य:**

१. चरित्र आणि आत्मचरित्र: तंत्र आणि विकास - अ. म. जोशी
२. चरित्र आणि आत्मचरित्र (लेख), साहित्यरूप - सदा कऱ्हाडे
३. मराठी चरित्र: रूप आणि इतिहास - जयंत वषट
४. मराठी चरित्र: मूलतत्त्वे आणि समीक्षा - ग. का. रावते
५. साहित्य: अध्यापन आणि प्रकार (वा. ल. कुळकर्णी गौरवग्रंथ) - संपा. श्री. पु. भागवत आणि इतर
६. अर्वाचीन मराठी साहित्य - संपा. वि. पां. नेने
७. आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास भाग दोन - अ. ना. देशपांडे
८. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड तिसरा, चौथा, पाचवा - संपा. रा. श्री. जोग
९. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड सात - संपा. रा. ग. जाधव
१०. प्रदक्षिणा खंड एक - संपा. अनिरुध्द कुलकर्णी
११. एका चरित्राचे चिंतन - द. न. गोखले
१२. चरित्र चिंतन - द. न. गोखले
१३. ग्रंथवेध - वि. रा. करंदीकर
१४. अनुभव आणि आकार - प्रल्हाद वडेर
१५. आवड-निवड - स. गं. मालशे
१६. चरित्र-आत्मचरित्रे विशेषांक, ललित, जून-जुलै २०१३.

अत्यंत महत्त्वाचे: प्रात्यक्षिक परीक्षेबाबत (अंतर्गत परीक्षा)

सदर अभ्यासपत्रिकेतील पहिल्या घटकावर साठ गुणांची लेखी विद्यापीठाची परीक्षा प्रत्येक सत्राला होईल. प्रत्येक सत्राची चाळीस गुणांची अंतर्गत परीक्षा ही प्रात्यक्षिकांची असेल. अभ्यासक्रमात नमूद केलेल्या प्रात्यक्षिकांपैकी कोणतीही चार प्रात्यक्षिके विद्यार्थ्यांने प्रात्यक्षिक वही / फाईल यामध्ये लिहावयाची आहेत. त्यात पहिले पान विद्यार्थ्यांचे नाव, वर्ग, हजेरी क्र., विषयाचे नाव याचे असेल. पहिल्या पानावरच विषयशिक्षक व प्राचार्य यांची स्वाक्षरी असणे अनिवार्य आहे.

सदर परीक्षेचे मूल्यमापन संबंधित विषयशिक्षकानेच करावयाचे आहे. सत्र संपण्याआधी सदर अभ्यासपत्रिकेच्या नियमित तासिकांना प्रात्यक्षिक परीक्षेचे आयोजन

विषयशिक्षकाने करावयाचे आहे. अंतर्गत गुणयाद्या विद्यापीठाकडे पाठविण्याच्या प्रचलित पध्दतीनुसारच प्रात्यक्षिक परीक्षेचे गुणही विद्यापीठास कळवावेत. मूल्यमापनानंतर सर्व विद्यार्थ्यांच्या प्रात्यक्षिक वहा / फाईली विषयशिक्षकाने महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांकडे जमा कराव्यात.

प्रात्यक्षिक परीक्षेच्या चाळीस गुणांची विभागणी खालीलप्रमाणे असेल.

अंतर्गत परीक्षा (प्रात्यक्षिके)	प्रात्यक्षिक वही / फाईल	२० गुण
	मौखिक परीक्षा	१५ गुण
	वर्गातील उपस्थिती व वर्तन	०५ गुण
	एकूण	४० गुण

विद्यापीठ परीक्षेसाठी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप (एकूण गुण साठ)

प्रश्न क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण
प्रश्न क्र. १ अ)	योग्य पर्याय निवडा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. १ ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. २	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी तीन)	१२
प्रश्न क्र. ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी चार)	१२
प्रश्न क्र. ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	१२
प्रश्न क्र. ५	टीपा लिहा. (तीनपैकी दोन)	१२

पर्यायी अभ्यासपत्रिका

DSC मराठी: उपयोजित मराठी स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (श्रेयांक: दोन)

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. विविध स्पर्धा परीक्षांसाठी आवश्यक मराठी भाषेच्या अभ्यासाची तयारी करून घेणे.
२. मराठी भाषेच्या व्याकरणातील महत्त्वपूर्ण संकल्पना समजून घेणे.
३. मराठी भाषेच्या व्याकरणातील संकल्पनांच्या उपयोजनाचे कौशल्य आत्मसात करणे.
४. स्पर्धा परीक्षांच्या दृष्टीने आवश्यक मराठी भाषेच्या लेखनाचे स्वरूप जाणून घेणे.
५. मराठी भाषेतील लेखनासाठी उपयुक्त ठरतील अशी कौशल्ये आत्मसात करणे.
६. मराठी भाषेतील लेखनाचा सराव करणे.

सत्र तिसरे

MAR २३१ B

DSC मराठी C: स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (व्याकरण विभाग)

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	१.१ शब्दांच्या जाती (विकारी शब्दजाती आणि अविकारी शब्दजाती: व्याख्या, स्वरूप व प्रमुख प्रकार)	०१	१५
	१.२ विभक्तीविचार (विभक्तीचे कारकार्थ, विभक्तीचे प्रत्यय)		
	१.३ लिंगविचार व वचनविचार (लिंग: स्वरूप व प्रकार, वचन: स्वरूप व प्रकार)		
	१.४ प्रयोगविचार (प्रयोग म्हणजे काय?, कर्तरी, कर्मणी व भावे प्रयोग: स्वरूप व लक्षणे)		
	१.५ वाक्याचे प्रकार (केवल, विधानार्थी, विध्यर्थी, आज्ञार्थी वाक्य, मिश्र, संयुक्त, होकारार्थी, नकारार्थी, उद्गारार्थी वाक्य) व वाक्यरूपांतर		
२.	प्रात्यक्षिके (कोणतीही चार)	०१	१५
	१. एक गद्यउतारा निवडून त्यातील नामे व सर्वनामे शोधा आणि त्यांच्या प्रकारासह त्यांची यादी करा.	०१ Credit of Practical = ०२ Credits	३०
	२. एखाद्या गद्य उतारा निवडून त्यातील विशेषणे शोधा आणि त्यांच्या प्रकारांसह त्यांची यादी करा.		

३. सर्वनामाच्या उपप्रकारांविषयी माहिती लिहून प्रत्येक प्रकारांतील एका सर्वनामाचा वाक्यात उपयोग करून दहा वाक्ये तयार करून लिहा.		
४. कोणत्याही पाच विशेषणांचा वाक्यात उपयोग करून प्रत्येकी दहा वाक्ये तयार करून लिहा.		
५. एखादा गद्य उतारा निवडून त्यातील अव्यये शोधा आणि त्यांच्या प्रकारांसह त्यांची यादी करा.		
६. कोणत्याही पाच क्रियाविशेषण / शब्दयोगी / उभयान्वयी / केवलप्रयोगी अव्ययांचा वाक्यात उपयोग करून प्रत्येकी दहा वाक्ये तयार करून लिहा.		
७. एखादा गद्य उतारा निवडून त्यातील विभक्तीप्रत्यय शोधा आणि त्यांची प्रकारानुसार यादी तयार करा.		
८. कोणतेही दहा शब्द निवडून त्यांची तिन्ही लिंगांमधील आणि दोन्ही वचनांमधील रूपे दर्शविणारा तक्ता तयार करा.		
९. कोणतेही दहा वाक्ये निवडून त्यांची तिन्ही प्रयोगांमधील रूपे तयार करा.		
१०. कोणतेही दहा वाक्ये निवडून त्यांचे आज्ञार्थी, होकारार्थी, नकारार्थी, मिश्र, संयुक्त वाक्ये असे रूपांतर करून वाक्ये लिहा.		
एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०२ (०३)	३० (४५)

सत्र चौथे

MAR २४१ B

DSC मराठी D: स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (लेखन विभाग)

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	१.१ संधी व समास (संधी म्हणजे काय ?, संधीचे प्रकार: स्वरसंधी, व्यंजनसंधी, विसर्गसंधी, समास म्हणजे काय ?, समासाचे प्रकार: अव्ययीभाव, तत्पुरुष, द्वंद्व, बहुव्रीही)	०१	१५
	१.२ शब्दसिध्दी (तत्सम, तद्भव, साधित, उपसर्गघटित, प्रत्ययघटित, सामासिक शब्द, समानार्थी, विरुद्धार्थी, अनेकार्थी, शब्दसमूहासाठी एक शब्द)		
	१.३ अलंकार (शब्दालंकार - अनुप्रास, यमक, श्लेष आणि अर्थालंकार - उपमा, उत्प्रेक्षा, रूपक)		

	१.४ म्हणी व वाक्प्रचार यांचा वाक्यात उपयोग		
	१.५ कल्पनाविस्तार लेखन (कल्पनाविस्ताराचे स्वरूप व तंत्र)		
२.	प्रात्यक्षिके (कोणतीही चार)	०१	१५
	१. संधी म्हणजे काय ते सांगून संधीच्या प्रत्येक प्रकाराची दहा उदाहरणे देऊन त्यातील संधीचे स्पष्टीकरण करा.	०१ Credit of Practical = ०२ Credits	३०
	२. दहा सामासिक शब्द निवडून त्यांतील समासाचा प्रकार ओळखा आणि त्या शब्दांचा वाक्यात उपयोग करून प्रत्येकी किमान पाच वाक्ये तयार करा.		
	३. पंचवीस शब्द निवडून त्यांच्या समानार्थी शब्दांची यादी तयार करा.		
	४. पंचवीस शब्द निवडून त्यांच्या विरुद्धार्थी शब्दांची यादी तयार करा.		
	५. शब्दसमूहासाठी एक शब्द या प्रकारातील पंचवीस शब्द निवडून त्यांचा वाक्यात उपयोग करून प्रत्येकी एक वाक्य तयार करा.		
	६. कोणत्याही पाच कविता निवडून त्यातील अलंकार ओळखून त्यांचे स्पष्टीकरण करा.		
	७. एखादा गद्य उतारा निवडून त्यातील उपमा अलंकाराची उदाहरणे शोधा आणि त्यांचे स्पष्टीकरण करा.		
	८. कोणतेही दहा वाक्प्रचार निवडून त्यांचा वाक्यात उपयोग करून प्रत्येकी पाच वाक्ये तयार करा.		
	९. कोणत्याही दहा म्हणी निवडून त्यांचा वाक्यात उपयोग करून प्रत्येकी पाच वाक्ये तयार करा.		
	१०. एखादी कल्पना वा काही मुद्दे घेऊन त्यावर आधारित कथा / कविता / लेख / संवाद अशा स्वरूपाचे लेखन करा.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०२ (०३)	३० (४५)

● **संदर्भसाहित्य:**

१. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबादकर, फडके, कोल्हापूर.
२. मराठीचे व्याकरण - लीला गोविलकर, शब्दालय, श्रीरामपूर.
३. उपयोजित मराठी भाग १, २, ३ - प्रभाकर जोशी, किशोर पाटील.
४. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन- मो. रा. वाळंबे, नितीन, पुणे.
५. व्यावहारिक मराठी - संपा. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन, पुणे.
६. उपयोजित मराठी - संपा. रमेश वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती, नागपूर.
७. व्यावहारिक मराठी - प्रकाश परब, मिथुन, मुंबई.
८. कार्यालयीन कौशल्ये - अक्षय घोरपडे, अथर्व, जळगाव.

९. सुलभ मराठी व्याकरण व लेखन - पद्मिनी बिनीवाले, नवनीत, मुंबई.
१०. व्यावहारिक मराठी - संपा. सयाजीराव मोकाशी, रंजना नेमाडे.
११. उपयोजित मराठी लेखन - संपा. सत्यजित साळवे, दीपक पवार.
१२. मराठी व्याकरण परिचय - राजशेखर हिरेमठ
१३. सुलभ भाषाविज्ञान व मराठी व्याकरण - व्ही. एन. पाटील.
१४. मराठी भाषा: उपयोजन आणि सर्जन - संपा. अनिल गवळी.
१५. प्रशासन वाक्प्रयोग - भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन.
१६. पर्यायी शब्दकोश - वि. शं. ठकार, राजहंस, पुणे.
१७. मराठी लेखन-कोश - अरुण फडके, केशव भिकाजी ढवळे, मुंबई.
१८. मराठी लेखन कोश - याकूमन शेख, मनोविकास, पुणे.
१९. लेखनमित्र - र. य. साने, विद्या विकास पब्लिशर्स, नागपूर.
२०. लेखनमित्र प्रत्येक लिहित्या हाताचा - संकलक-संपादक: संतोष शिंत्रे, लौकिका रास्ते-गोखले, ग्रे सेल्स, पुणे.

अत्यंत महत्त्वाचे: प्रात्यक्षिक परीक्षेबाबत (अंतर्गत परीक्षा)

सदर अभ्यासपत्रिकेतील पहिल्या घटकावर साठ गुणांची लेखी विद्यापीठाची परीक्षा प्रत्येक सत्राला होईल. प्रत्येक सत्राची चाळीस गुणांची अंतर्गत परीक्षा ही प्रात्यक्षिकांची असेल. अभ्यासक्रमात नमूद केलेल्या प्रात्यक्षिकांपैकी कोणतीही चार प्रात्यक्षिके विद्यार्थ्यांने प्रात्यक्षिक वही / फाईल यामध्ये लिहावयाची आहेत. त्यात पहिले पान विद्यार्थ्यांचे नाव, वर्ग, हजेरी क्र., विषयाचे नाव याचे असेल. पहिल्या पानावरच विषयशिक्षक व प्राचार्य यांची स्वाक्षरी असणे अनिवार्य आहे.

सदर परीक्षेचे मूल्यमापन संबंधित विषयशिक्षकानेच करावयाचे आहे. सत्र संपण्याआधी सदर अभ्यासपत्रिकेच्या नियमित तासिकांना प्रात्यक्षिक परीक्षेचे आयोजन विषयशिक्षकाने करावयाचे आहे. अंतर्गत गुणयाद्या विद्यापीठाकडे पाठविण्याच्या प्रचलित पध्दतीनुसारच प्रात्यक्षिक परीक्षेचे गुणही विद्यापीठास कळवावेत. मूल्यमापनानंतर सर्व विद्यार्थ्यांच्या प्रात्यक्षिक वह्या / फाईली विषयशिक्षकाने महाविद्यालयाच्या प्राचार्याकडे जमा कराव्यात.

प्रात्यक्षिक परीक्षेच्या चाळीस गुणांची विभागणी खालीलप्रमाणे असेल.

अंतर्गत परीक्षा (प्रात्यक्षिके)	प्रात्यक्षिक वही / फाईल	२० गुण
	मौखिक परीक्षा	१५ गुण
	वर्गातील उपस्थिती व वर्तन	०५ गुण
	एकूण	४० गुण

विद्यापीठ परीक्षेसाठी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप (एकूण गुण साठ)

प्रश्न क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण
प्रश्न क्र. १ अ)	योग्य पर्याय निवडा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. १ ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. २	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी तीन)	१२
प्रश्न क्र. ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी चार)	१२
प्रश्न क्र. ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	१२
प्रश्न क्र. ५	टीपा लिहा. (तीनपैकी दोन)	१२

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष कला

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

DSC ३: मराठी

(श्रेयांक: दोन)

सत्र चौथे

MAR २४५

लघुअभ्यास प्रकल्प

● विशेष सूचना-

DSE १ आणि DSE २ मध्ये मराठी या विषयाची निवड करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना चौथ्या सत्रात लघुअभ्यास प्रकल्प ही अभ्यासपत्रिका अनिवार्य आहे.

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. विद्यार्थ्यांच्या संशोधन वृत्तीस चालना देणे.
२. संशोधनासाठी विषयाची निवड, आवश्यक संदर्भसाधनांचे संकलन कसे करावयाचे याबाबत विद्यार्थ्यांना अवगत करणे.
३. संशोधनाच्या प्रक्रियेचे स्वरूप विद्यार्थ्यांना समजावून देणे.
४. संशोधनातील मांडणी, संदर्भांचे उपयोजन, मुद्द्यांचे विश्लेषण यांचे तंत्र विद्यार्थ्यांना शिकवणे.
५. वाङ्मयाच्या सामाजिक, सांस्कृतिक अभ्यासाबरोबरच वाङ्मयीन अभ्यासाची दृष्टी वाढीस लावणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक (पुढील मुद्द्यांच्या अनुषंगाने विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करावे.)
१. संशोधन म्हणजे काय ?
२. संशोधनासाठी विषयाची निवड कशी करावी ?
३. संशोधनाची उद्दिष्टे, गृहितक, व्याप्ती, मर्यादा कशी निश्चित करावी ?
४. संशोधनासाठी आवश्यक माहितीचे संकलन कसे करावे ? (संदर्भग्रंथ,

नियतकालिके, प्रश्नावली, सर्वेक्षण, मुलाखत)
५. संकलित माहितीची मांडणी, विश्लेषण कसे करावे ?
६. संदर्भ कशाप्रकारे नोंदवावेत ?संदर्भसूची कशी तयार करावी ?
७. प्रकल्पलेखनाची भाषा कशी असावी ?
८. लघुअभ्यास प्रकल्पाची मांडणी कशी असावी ?
एकूण श्रेयांक ०२ व घड्याळी तासिका ३०

● **महत्त्वाचे-**

१. लघुअभ्यास प्रकल्पाची पृष्ठसंख्या किमान ३०-४० पृष्ठे असणे अनिवार्य आहे.
२. लघुअभ्यास प्रकल्पासाठी विषयाची निवड करताना महाविद्यालयाच्या परिसरातील, संबंधित तालुका-जिल्ह्यातील महत्त्वाच्या अभ्यासविषयाच्या निवडीला प्राधान्य द्यावे.
३. लघुअभ्यास प्रकल्प हस्तलिखित स्वरूपातच असावा.
४. लघुअभ्यास प्रकल्पाच्या पहिल्या पानावर विषयशिक्षक, विभागप्रमुख आणि प्राचार्य यांच्या स्वाक्षरी असणे अनिवार्य आहे.
५. सत्र संपण्याआधी विद्यार्थ्यांनी अभ्यासप्रकल्प संबंधित विषयशिक्षकांकडे जमा करावेत.

सदर अभ्यासपत्रिकेच्या शंभर गुणांच्या परीक्षेचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे असेल.

सदर अभ्यासपत्रिकेचे मूल्यमापन संबंधित विषयशिक्षकानेच करावयाचे आहे. विद्यार्थ्यांने जमा केलेल्या लघुअभ्यास प्रकल्पाला साठ गुण असतील आणि त्यावर आधारित अंतर्गत परीक्षेला चाळीस गुण असतील. दोन्ही प्रकारच्या मूल्यमापनाच्या स्वतंत्र याद्या तयार करून प्रचलित पध्दतीनुसार त्या गुणयाद्या विद्यापीठाकडे पाठवाव्यात.

गुणांची विभागणी खालीलप्रमाणे असेल.

अंतर्गत गुण (४० गुण)	सादरीकरण (Presentation) - PPT / Seminar	३० गुण
	वर्गातील उपस्थिती व वर्तन	१० गुण
विद्यापीठ परीक्षा गुण (६० गुण)	लघुअभ्यास प्रकल्प	६० गुण
	एकूण गुण	१०० गुण

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
Choice Based Credit System
द्वितीय वर्ष कला
मराठी
सत्र तिसरे व चौथे
(जून २०१९ पासून लागू)

DSE मराठी १: आधुनिक वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास
(श्रेयांक: तीन)

सत्र तिसरे

MAR २३२

DSE मराठी १ A: आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कादंबरी

- कादंबरी: 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' - आनंद विंगकर, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
- अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -
 १. कादंबरी या वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप व त्याची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
 २. आधुनिक मराठी कादंबरीच्या वाटचालीचा परामर्श घेणे.
 ३. 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' या कादंबरीतील ग्रामीण जीवनवास्तवाचे स्वरूप लक्षात घेणे.
 ४. 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' या कादंबरीचे वाङ्मयीन मूल्यमापन करणे.
 ५. कादंबरीचे वाङ्मयीन आकलन व मूल्यमापन करून घेण्याची दृष्टी विकसित करणे.
- घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	पार्श्वभूमी	०१	१५
	१.१ कादंबरी: स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
	१.२ आधुनिक मराठी कादंबरीची वाटचाल (स्वातंत्र्यपूर्व काळातील कादंबरी आणि स्वातंत्र्योत्तर काळातील कादंबरी - ठळक टप्प्यांच्या अनुषंगाने परामर्श)		

२.	'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट': स्वरूप व वैशिष्ट्ये	०१	१५
	२.१ 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' या कादंबरीचे कथानक व त्यातील व्यक्तिरेखाचित्रण		
	२.२ 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' या कादंबरीतील प्रसंगचित्रण व वातावरणनिर्मिती		
३.	'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट': स्वरूप व वैशिष्ट्ये	०१	१५
	३.१ 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' या कादंबरीची निवेदनपध्दती व भाषाशैली		
	३.२ 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट' या कादंबरीतून घडणारे ग्रामीण जीवनवास्तवाचे दर्शन व चित्रित संघर्ष		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०३	४५

● **संदर्भसाहित्य:**

१. कादंबरी हा वि. का. राजवाडे यांचा निबंध, समाविष्ट - राजवाडे लेखसंग्रह, साहित्य अकादेमी, नवी दिल्ली.
२. मराठी कादंबरी पहिले शतक - कुसुमावती देशपांडे, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई.
३. टीकास्वयंवर - भालचंद्र नेमाडे, साकेत, औरंगाबाद.
४. गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी - संपा. विलास खोले, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
५. 'कादंबरी', उषा हस्तक, साहित्य:अध्यापन आणि प्रकार, संपा. श्री. पु. भागवत व इतर, पॉप्युलर व मौज, मुंबई.
६. 'अवकाळी पावसाच्या' निमित्ताने - संपा. सतीश कामत, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
७. 'अवकाळी पावसाच्या दरम्यानची गोष्ट', द. तु. पाटील, शब्दरुची, डिसेंबर २०१५, पृ. ४४ - ४६.
८. साहित्याचा अवकाश - नागनाथ कोत्तापल्ले, प्रतिमा, पुणे.
९. कादंबरी संवाद - पंडित टापरे, पद्मगंधा, पुणे.
१०. मराठी कादंबरी: समाजशास्त्रीय समीक्षा - रवींद्र ठाकूर, दिलीपराज, पुणे
११. मराठी ग्रामीण कादंबरी - रवींद्र ठाकूर, मेहता, पुणे.
१२. कादंबरी: एक साहित्यप्रकार - हरिश्चंद्र थोरात, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई.
१३. कादंबरीविषयी - हरिश्चंद्र थोरात, पद्मगंधा, पुणे.
१४. साहित्याचे मर्म-शोध आणि बोध - चंद्रकांत बांदिवडेकर, पद्मगंधा, पुणे.
१५. समकालीन मराठी कादंबरी - गणेश मोहिते, जनशक्ती वाचक चळवळ, औरंगाबाद.
१६. कादंबरीची संकल्पना - रंगनाथ पठारे, वाङ्मयप्रकार:संकल्पना व स्वरूप, संपा. आनंद वास्कर, अन्वया प्रकाशन, पुणे.
१७. मराठी कादंबरी: आशय आणि आविष्कार - दत्ता घोलप, अक्षरवाङ्मय, पुणे.
१८. जागतिकीकरण आणि शेतकऱ्यांचे प्रश्न - गोविंद पानसरे, महाराष्ट्र राज्य किसान सभा.

१९. जागतिकीकरण आणि शेतीचे प्रश्न, रघुनाथदादा पाटील, समाविष्ट - जागतिकीकरण आणि वर्तमान आव्हाने, संपा. एकनाथ पाटील, नाग-नालंदा प्रकाशन, इस्लामपूर, पृ. ४६-४८.
२०. भारतीय शेतीतलं अरिष्ट, अच्युत गोडबोले, समाविष्ट - जागतिकीकरण आणि वर्तमान आव्हाने, संपा. एकनाथ पाटील, नाग-नालंदा प्रकाशन, इस्लामपूर, पृ. ४९-५७.

सत्र चौथे

MAR २४२

DSE मराठी १ B: आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कविता

- कवितासंग्रह :
'माझे विद्यापीठ' - नारायण सुर्वे, पॉप्युलर प्रकाशन प्रा. लि., मुंबई
- अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -
१. कविता या वाङ्मयप्रकाराचे स्वरूप व त्याची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
२. आधुनिक मराठी कवितेच्या वाटचालीचा परामर्श घेणे.
३. 'माझे विद्यापीठ' या कवितासंग्रहातील विविध जीवनजाणिवांचा शोध घेणे.
४. 'माझे विद्यापीठ' या कवितासंग्रहाचे वाङ्मयीन मूल्यमापन करणे.
५. कवितेचे वाङ्मयीन आकलन व मूल्यमापन करण्याची दृष्टी विकसित करणे.
- घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	पार्श्वभूमी	०१	१५
	१.१ कविता: स्वरूप व वैशिष्ट्ये		
	१.२ आधुनिक मराठी कवितेची वाटचाल (स्वातंत्र्यपूर्व काळातील कविता आणि स्वातंत्र्योत्तर काळातील कविता यांचा परामर्श)		
२.	'माझे विद्यापीठ': स्वरूप व वैशिष्ट्ये	०१	१५
	२.१ 'माझे विद्यापीठ' या संग्रहातील कवितेतून घडणारे कामगारविश्वाचे दर्शन		
	२.२ 'माझे विद्यापीठ' या संग्रहातील कवितेतून व्यक्त झालेली मार्क्सवादी जाणीव		
	२.३ 'माझे विद्यापीठ' या संग्रहातील कवितेतून व्यक्त झालेली महानगरीय जाणीव		
३.	'माझे विद्यापीठ': स्वरूप व वैशिष्ट्ये	०१	१५
	३.१ 'माझे विद्यापीठ' या संग्रहातील कवितेतून घडणारे स्त्रीदर्शन		
	३.२ 'माझे विद्यापीठ' या संग्रहातील कवितेची भाषा व काव्यरचनाविशेष		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०३	४५

● **संदर्भसाहित्य:**

१. कविता: संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा - वसंत पाटणकर, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ व अनुभव, मुंबई.
२. कवितेचा शोध - वसंत पाटणकर, मौज, मुंबई.
३. स्वातंत्र्योत्तर मराठी कविता (१९४५ - ६०) - वसंत पाटणकर, साहित्य अकादेमी, दिल्ली.
४. खडक आणि पाणी - गंगाधर गाडगीळ, पॉप्युलर, मुंबई.
५. मराठी कविता: १९४५-१९६५ - रा. श्री. जोग, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई.
६. कवितेविषयी - वसंत आबाजी डहाके, स्वरूप, औरंगाबाद.
७. कविता, रमेश तेंडुलकर, समाविष्ट- साहित्य: अध्यापन आणि प्रकार, संपा. श्री. पु. भागवत व इतर, पॉप्युलर व मौज, मुंबई.
८. कविता आणि रसिकता - रा. ग. जाधव, परिमल, औरंगाबाद.
९. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे, साकेत, औरंगाबाद.
१०. कवितेचा रुपशोध - म. सु. पाटील, शब्दालय, श्रीरामपूर.
११. कविता आणि प्रतिमा - सुधीर रसाळ, मौज, मुंबई.
१२. काही मराठी कवी: जाणवा आणि शैली - सुधीर रसाळ, प्रतिमा, पुणे.
१३. सुर्वे-नारायण सुर्वे यांच्या समग्र कविता, प्रस्तावना: दिगंबर पाध्ये, पॉप्युलर, मुंबई.
१४. निवडक नारायण सुर्वे - कुसुमाग्रज, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१५. नारायण सुर्वे यांची कविता आणि काव्यदृष्टी - मनोज तायडे, सुगावा, पुणे.
१६. लोककवी नारायण सुर्वे - संपा. बाळ देसाई, शलाका, मुंबई.
१७. नारायण सुर्वे यांची कविता - दिगंबर पाध्ये, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१८. सूर्ययुगाची सुरुवात - एस. एस. भोसले, अभिनव, पुणे.
१९. सुर्वे यांचे विद्यापीठ - संपा. पुष्पा राजापुणे, संदर्भ, ठाणे.
२०. सर्व सुर्वे - वसंत शिववाडकर, डिंपल, ठाणे.
२१. कवितेची शैली - महेंद्र कदम, अक्षरवाङ्मय, पुणे.
२२. नारायण सुर्वे यांच्यावरील चित्रपटनिर्मिती -
 १. 'नारायण गंगाराम सुर्वे' - दिग्दर्शन: अरुण खोपकर, खयाल ट्रस्ट, मुंबई
 २. 'साचा', टाटा समाजविज्ञान संस्था, मुंबई.
 ३. लघुचित्रपट - दिग्दर्शक: दिलीप चित्रे, साहित्य अकादमी.
 ४. लघुचित्रपट - दिग्दर्शक: माधवी वैद्य.
 ५. लघुचित्रपट - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.

विद्यापीठ परीक्षेसाठी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप (एकूण गुण साठ)

प्रश्न क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण
प्रश्न क्र. १ अ)	योग्य पर्याय निवडा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. १ ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. २	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी तीन)	१२
प्रश्न क्र. ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी चार)	१२
प्रश्न क्र. ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	१२
प्रश्न क्र. ५	टीपा लिहा. (तीनपैकी दोन)	१२

- टीप- सदर अभ्यासपत्रिकेसाठी चाळीस गुणांची अंतर्गत परीक्षा प्रचलित परीक्षा पध्दतीनुसार होईल.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष कला

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

DSE मराठी २: साहित्यविचार (भारतीय आणि पाश्चात्य)

(श्रेयांक: तीन)

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचाराचा परिचय करून घेणे.
२. साहित्याचे स्वरूप समजून घेणे.
३. प्रमुख संस्कृत व पाश्चात्य साहित्यमीमांसकांनी साहित्याच्या स्वरूपाविषयी मांडलेल्या विचारांचा परिचय करून घेणे.
४. साहित्याच्या निर्मितीची विविध प्रयोजने जाणून घेणे.
५. प्रमुख संस्कृत व पाश्चात्य साहित्यमीमांसकांनी साहित्याच्या प्रयोजनाविषयी मांडलेल्या विचारांचा परिचय करून घेणे.
६. साहित्यनिर्मितीच्या प्रधान व गौण कारणांची ओळख करून घेणे.

सत्र तिसरे

MAR २३३

DSE मराठी २ A: साहित्यविचार (भारतीय आणि पाश्चात्य)

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	साहित्याचे स्वरूप	०१	१५
	१.१ भारतीय काव्यलक्षणांचा परिचय (भामह, दण्डी, वामन, रुद्रट, आनंदवर्धन, कुंतक, क्षेमेंद्र, मम्मट, विश्वनाथ, जगनाथ यांनी नमूद केलेली काव्यलक्षणे)		
	१.२ पाश्चात्य साहित्यव्याख्यांचा परिचय (वर्डस्वर्थ, कार्लोईल, कोलरिज, एडगर अॅलन पो, मॅथ्यू अॅर्नॉल्ड यांनी केलेल्या साहित्याच्या व्याख्या)		
१.३ अनुकृति सिध्दांत (प्लेटो व अॅरिस्टॉटल)			
२.	साहित्याची प्रयोजने	०१	१५
	२.१ मम्मटांची प्रयोजने (यश, अर्थ, व्यवहारज्ञान, अशुभतानिवारण,		

	आनंद, कांतासंमित उपदेश)		
	२.२ पाश्चात्यांची प्रयोजने (पलायनवाद, इच्छापूती वा स्वप्नरंजन, जिज्ञासापूती, उद्बोधन, आत्माविष्कार, जीवनभाष्य, सामाजिक बांधिलकी, कल्पनाशक्ती)		
३.	साहित्यनिर्मितीची कारणे	०१	१५
	३.१ प्रधान कारणे - प्रतिभा (रुद्रट, मम्मट, अभिनवगुप्त यांच्या व्याख्या), व्युत्पत्ती, अभ्यास, भावनात्मकता, बहुश्रुतता		
	३.२ गौण कारणे - मानसिक व शारीरिक स्वास्थ्य, परिस्थिती, स्मृतिदृढता, भक्ती व अन्य		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०३	४५

सत्र चौथे

MAR २४३

DSE मराठी २ B: साहित्यविचार (भारतीय आणि पाश्चात्य)

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचाराचा परिचय करून घेणे.
२. साहित्याच्या भाषेचे स्वरूप जाणून घेताना शब्दशक्तीचे स्वरूप व प्रकार समजून घेणे.
३. साहित्याच्या भाषेचे स्वरूप जाणून घेताना पाश्चात्य साहित्यमीमांसकांनी त्याबाबत मांडलेल्या विविध संकल्पनांचा परिचय करून घेणे.
४. साहित्यातील रसप्रक्रिया संस्कृत साहित्यमीमांसकांनी मांडलेल्या रसविचाराच्या आधारे जाणून घेणे.
५. साहित्यातून प्राप्त होणाऱ्या आनंदाचे स्वरूप जाणून घेणे.
६. साहित्याची आस्वादप्रक्रिया समजून घेणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	साहित्याची भाषा	०१	१५
	१.१ शब्दशक्ती: स्वरूप व प्रकार (अभिधा, लक्षणा, व्यंजना)		
	१.२ अलंकारविचार व वक्रोक्तीविचार		
	१.३ रूपक, प्रतीक, प्रतिमा, अनेकार्थता, अपरिचित्तीकरण, नियमोल्लंघन		
२.	साहित्यातील रस	०१	१५
	२.१ भरतमुनींचे रससूत्र - आठ स्थायीभाव व रस		
	२.२ भट्टलोलट, श्रीशंकुक, भट्टनायक, अभिनवगुप्त यांचा रसविचार		

३.	साहित्य: आनंद आणि आस्वाद	०१	१५
	३.१ काव्यानंदमीमांसा - कवीचा आनंद व रसिकाचा आनंद		
	३.२ अरिस्टॉटलचा कॅथार्सिसचा सिध्दांत आकण रिचर्डस्चा प्रेरणासंतुलनाचा सिध्दांत		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०३	४५

● **संदर्भसाहित्य:**

१. अभिनव काव्यप्रकाश - रा. श्री. जोग
२. भारतीय साहित्यशास्त्र - ग. त्र्यं. देशपांडे
३. काव्यशास्त्रप्रदीप - स. रा. गाडगीळ
४. प्राचीन काव्यशास्त्र - र. पं. कंगले
५. पाश्चात्य साहित्यशास्त्र: सिध्दांत आणि संकल्पना - सुरेश धायगुडे
६. पाश्चात्य साहित्यविचार - भालचंद्र फडके, लीला गोविलकर
७. सुलभ काव्यशास्त्र - पं. महादेवशास्त्री जोशी
८. वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश - संपा. प्रभा गणोरकर व इतर
९. काव्यविभ्रम - रा. श्री. जोग
१०. संस्कृत साहित्यशास्त्राची तोंडओळख - सरोज देशपांडे
११. साहित्यविचार - अरविंद वामन कुलकर्णी
१२. साहित्य: काही संप्रदाय, काही सिध्दांत - अरविंद वामन कुलकर्णी
१३. भारतीय काव्यशास्त्राची उत्क्रांती - वा. के. लेले
१४. पाश्चात्य साहित्यविचार - बालशंकर देशपांडे
१५. रसविमर्श - के. ना. वाटवे
१६. रससूत्र - नरहर कुरुंदकर
१७. साहित्यविचार - संपा. द. दि. पुंडे, स्नेहल तावरे
१८. काव्याची भूषणे - म. वा. धोंड
१९. साहित्यशास्त्र: स्वरूप व समस्या - वसंत पाटणकर
२०. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे
२१. प्राचीन भारतीय साहित्यमीमांसा: एक आकलन - अशोक रा. केळकर

विद्यापीठ परीक्षेसाठी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप (एकूण गुण साठ)

प्रश्न क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण
प्रश्न क्र. १ अ)	योग्य पर्याय निवडा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. १ ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. २	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी तीन)	१२
प्रश्न क्र. ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी चार)	१२
प्रश्न क्र. ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	१२
प्रश्न क्र. ५	टीपा लिहा. (तीनपैकी दोन)	१२

- टीप- सदर अभ्यासपत्रिकेसाठी चाळीस गुणांची अंतर्गत परीक्षा प्रचलित परीक्षा पध्दतीनुसार होईल.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष कला

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

SEC मराठी: लेखनकौशल्ये

(श्रेयांक: दोन)

सत्र तिसरे

MAR २३४

SEC मराठी १: लेखनकौशल्ये - मुद्रितशोधन

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. मुद्रितशोधनाचे स्वरूप आणि आवश्यकता जाणून घेणे.
२. मुद्रितशोधनाचे कौशल्य आत्मसात करणे.
३. मुद्रितशोधनाच्या खुणा, अर्थ आणि उपयोजन यांबाबत जाणून घेणे.
४. विरामचिन्हे आणि लेखनविषयक नियम यांचे स्वरूप जाणून घेणे.
५. मुद्रितशोधनाचा सराव करणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	मुद्रितशोधन: स्वरूप आणि प्रक्रिया	०१	१५
	१.१ मुद्रितशोधन म्हणजे काय ?		
	१.२ मुद्रितशोधनाची उपयोजनाची क्षेत्रे आणि या कौशल्याची आवश्यकता (मुद्रित व दृक्-श्राव्य माध्यमे, ग्रंथनिर्मिती, नियतकालिक संपादन इ. क्षेत्रांमधील मुद्रितशोधनाची आवश्यकता)		
	१.३ मुद्रितशोधनाच्या खुणा, त्यांचा आणि त्यांचे उपयोजन		
	१.४ मराठी विरामचिन्हे आणि लेखनविषयक नियम यांचे मुद्रितशोधनातील महत्त्व		
२.	मुद्रितशोधन: उपयोजन	०१	१५
	२.१ तुमच्या परिसरातील एखादी प्रकाशन संस्था / प्रकाशक /		

	वृत्तपत्र / नियतकालिक / लेखक यांची भेट घेऊन त्यांच्या क्षेत्रातील मुद्रितशोधनाचे स्वरूप, आवश्यकता आणि समस्या यांबाबत जाणून घेऊन त्याबाबत लिहा.		
	२.२ किमान पाचशे शब्दांचे दोन गद्य उतारे निवडून त्यातील विरामचिन्हे ओळखून त्यांची प्रकारांनुसार यादी तयार करा.		
	२.३ वर्गातील पाच विद्यार्थ्यांचा एक गट असे गट तयार करून प्रत्येक गटातील विद्यार्थ्यांनी स्वतःच्या अक्षरात लिहिलेल्या गद्य उताऱ्यांचे अन्य गटांतील विद्यार्थ्यांकडून मुद्रितशोधन करून घ्या.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०२	३०

● **संदर्भसाहित्य:**

१. मुद्रितशोधन भाग १ - य. ए. धायगुडे
२. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नशिराबादकर
३. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन - मो. रा. वाळंबे
४. माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्य - केशव तुपे
५. कार्यालयीन कौशल्ये - अक्षय घोरपडे
६. उपयोजित मराठी - प्रभाकर जोशी, किशोर पाटील
७. उपयोजित मराठी - लेखन व संवाद कौशल्यांचा परिचय - सत्यजित साळवे, दीपक पवार
८. व्यावहारिक मराठी - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
९. भाषाविवेक - मं. वि. राजाध्यक्ष
१०. अनिवार्य मराठी - संपा. जॉन्सन बोजर्स

सत्र चौथे

MAR २४४

SEC मराठी २: लेखनकौशल्य - सर्जनशील लेखन

● **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -**

१. सर्जनशील लेखनाचे स्वरूप आणि त्याची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
२. कथालेखनाची निर्मितीप्रक्रिया समजून घेणे.
३. नाट्यात्म लेखनाची निर्मितीप्रक्रिया समजून घेणे.
४. कथालेखनाचा सराव करणे.
५. नाट्यात्म लेखनाचा सराव करणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	सर्जनशील लेखन: स्वरूप आकण प्रक्रिया	०९	१५
	१.१ सर्जनशील लेखन व व्यावहारिक लेखन यातील फरक		
	१.२ कथालेखन: निर्मितीप्रक्रिया (कथाबीज, कथानक-घटना व प्रसंगांची गुंफण, व्यक्तिचित्रण, वातावरणनिर्मिती, निवेदन, संवाद आदी घटकांबाबत माहिती)		
	१.३ नाट्यलेखन: निर्मितीप्रक्रिया (विषयसूत्र, कथानक-प्रसंगांची गुंफण, पात्रनिर्मिती व चित्रण, स्थलकालाचे भान, नाट्य-संघर्ष, संवाद, प्रयोगक्षमता आदी घटकांबाबत माहिती)		
	१.४ सर्जनशील लेखन करताना येणाऱ्या समस्या व त्यांचे निराकरण		
२.	सर्जनशील लेखन: उपयोजन	०९	१५
	२.१ एखादी घटना / प्रसंग / अनुभव / भावना यांना केंद्रस्थानी ठेवून कथालेखन करा.		
	२.२ एखादा अनुभव स्वतःच्या शब्दांत कथन करा.		
	२.३ वर्गातील पाच विद्यार्थ्यांचा एक गट असे गट तयार करा आणि प्रत्येक गटासाठी एक विषयसूत्र निश्चित करून त्यावर आधारित संवादात्मक लेखन गटानुसार करा.		
	२.४ एखाद्या समकालीन विषयावर पथनाट्यात्मक / विडंबनात्मक / एकांकिका स्वरूपाचे लेखन करा.		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०९	३०

● संदर्भसाहित्य:

१. साहित्य आणि इतर ललित कला - दु. का. संत
२. साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया - आनंद यादव
३. सर्जनशीलता आणि लिहिता लेखक - विलास सारंग
४. सृजनात्मक लेखन - आनंद पाटील
५. प्रतिभा आणि सर्जनशीलता - सुधाकर देशमुख
६. सर्जनशीलता - म. बा. मुंडले
७. भाषासंवाद - अनिल गवळी, नंदकुमार मोरे
८. साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे
९. हे लेखकाला माहित हवेच - अ. अ. कुलकर्णी
१०. ललितलेखन व शैली - वा. के. लेले

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा

Choice Based Credit System

द्वितीय वर्ष कला

मराठी

सत्र तिसरे व चौथे

(जून २०१९ पासून लागू)

MIL: मराठी

माध्यमांसाठी लेखन व संवाद

(श्रेयांक: तीन)

सत्र तिसरे

MAR २३६

MIL मराठी १: मुद्रित माध्यमासाठी लेखन

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. वृत्तपत्र या मुद्रित माध्यमाचा विशेष परिचय करून घेणे.
२. वृत्तपत्र या मुद्रित माध्यमाचे कार्य आणि त्याची उपयुक्तता जाणून घेणे.
३. वृत्तपत्र माध्यमासाठी करावयाच्या बातमी लेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
४. वृत्तपत्र माध्यमासाठी करावयाच्या जाहिरात लेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
५. वृत्तपत्र माध्यमासाठी करावयाच्या विविध वृत्तलेख लेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
६. वृत्तपत्र माध्यमासाठी करावयाच्या स्तंभ वा सदर लेखनाचे स्वरूप व तंत्र आत्मसात करणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	मुद्रित माध्यमे: स्वरूप आणि परिचय	०१	१५
	१.१ वृत्तपत्र या मुद्रित माध्यमाचा विशेषपरिचय(वृत्तपत्र: उगम व विकास यांचा संक्षिप्तआढावा)		
	१.२ वृत्तपत्राच्या सर्वसाधारण स्वरूपाची माहिती (वृत्तपत्राचे दैनंदिन कार्य व ऑनलाईन दैनिकांचा परिचय)		
	१.३ वृत्तपत्रांचे कार्य, त्यांची उपयुक्तता आणि ठळक वैशिष्ट्ये		
२.	वृत्तपत्रासाठी लेखन	०१	१५
	२.१ बातमी लेखन: स्वरूप व तंत्र (बातमीचे स्वरूप, बातमीची रचना, बातमीची भाषा, बातमी लेखनाचे तंत्र)		

	२.२ जाहिरात लेखन: स्वरूप व तंत्र (जाहिरातीचे स्वरूप, जाहिरातीची प्रभावक्षमता, जाहिरातीची भाषा व जाहिरात लेखनाचे तंत्र)		
३.	वृत्तपत्रासाठी लेखन	०१	१५
	३.१ विविध विषयांवरील वृत्तलेख लेखन: स्वरूप व तंत्र		
	३.२ स्तंभ वा सदर लेखन: स्वरूप व तंत्र		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०३	४५

सत्र चौथे

MAR २४६

MIL मराठी २: श्राव्य माध्यमासाठी लेखन व संवाद

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे -

१. नभोवाणी या श्राव्य माध्यमाचा विशेष परिचय करून घेणे.
२. नभोवाणी या श्राव्य माध्यमाचे कार्य आणि त्याची उपयुक्तता जाणून घेणे.
३. नभोवाणी माध्यमासाठी करावयाच्या भाषणाच्या लेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
४. नभोवाणी माध्यमासाठी करावयाच्या श्रुतिकालेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
५. नभोवाणी माध्यमासाठी करावयाच्या युवकांसाठीच्याकार्यक्रमाच्या लेखनाचे स्वरूप व तंत्र अवगत करणे.
६. सरकारी व खाजगी नभोवाणी माध्यमासाठी करावयाच्या निवेदनाचे स्वरूप व तंत्र आत्मसात करणे.

● घटक विश्लेषण -

घटक क्र.	घटक	श्रेयांक	घड्याळी तासिका
१.	श्राव्य माध्यमे: स्वरूप आणि परिचय	०१	१५
	१.१ नभोवाणी या श्राव्य माध्यमाचा विशेष परिचय (नभोवाणी: उगम व विकास यांचा संक्षिप्त आढावा)		
	१.२ नभोवाणीच्या कामकाजाच्या सर्वसाधारण स्वरूपाची माहिती (आकाशवाणीचे दैनंदिन कार्य व खाजगी एफ. एम्. वाहिन्यांच्या कामाचा परिचय)		
	१.३ नभोवाणीचे कार्य, नभोवाणीची उपयुक्तता आणि ठळक वैशिष्ट्ये		
२.	नभोवाणीसाठी लेखन	०१	१५
	२.१ भाषण लेखन: स्वरूप व तंत्र (भाषणाचे स्वरूप, भाषणाची रचना, भाषा, भाषण लेखनाचे तंत्र)		
	२.२ श्रुतिका लेखन: स्वरूप व तंत्र		

३.	नभोवाणीसाठी लेखन व संवाद	०१	१५
	३.१ युवकांसाठीच्या कार्यक्रमाचे लेखन: स्वरूप व तंत्र (अशा कार्यक्रमांचे विषय, मांडणी, भाषा वनिवेदन)		
	३.२ सरकारी व खाजगी नभोवाणी वाहिन्यांसाठी निवेदन कौशल्य: स्वरूप		
	एकूण श्रेयांक व घड्याळी तासिका	०३	४५

● **संदर्भसाहित्य:**

१. मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास - रा. के. लेले, कॉन्टनेन्टल, पुणे.
२. वृत्तपत्र लेखन: तंत्र आणि तंत्र - सुधीर राशिंगकर, उत्कर्ष, पुणे.
३. व्यावहारिक मराठी - ल. रा. नशिराबादकर, फडके, कोल्हापूर.
४. मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये - अरुण खोरे, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
५. माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्य - केशव तुपे, चिन्मय, औरंगाबाद.
६. पत्रकारांसाठी मराठी - बा. गं. गुर्जर, ल. ना. गोखले, क्र. बाबासाहेब घोरपडे वृत्तपत्र प्रबोधिनी, पुणे.
७. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन - मो. रा. वाळंबे, नितीन, पुणे.
८. व्यावहारिक मराठी - संपा. सयाजीराव मोकाशी, रंजना नेमाडे, शेतकरी साहित्य इर्जिक (परिषद), बारामती.
९. व्यावहारिक मराठी - स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन, पुणे.
१०. व्यावहारिक मराठी - संपा. द. दि. पुंडे, कल्याण काळे, निराली, पुणे.
११. उपयोजित मराठी - संपा. र. ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर.
१२. उपयोजित मराठी - प्रकाश मेदककर, विद्या बुक्स, औरंगाबाद.
१३. व्यावहारिक मराठी - लीला गोविलकर, स्नेहवर्धन, पुणे.
१४. मराठी भाषिक कौशल्ये - संपा. पृथ्वीराज तौर, अथर्व, जळगाव.
१५. उपयोजित मराठी - प्रभाकर जोशी, वासुदेव वले, प्रशांत, जळगाव.
१६. उपयोजित मराठी - प्रभाकर जोशी, किशोर पाटील, प्रशांत, जळगाव.
१७. उपयोजित मराठी: लेखन व संवाद कौशल्याचा परिचय - सत्यजित साळवे, दीपक पवार, अथर्व, जळगाव.
१८. दृक्-श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
१९. नभोवाणी कार्यक्रम: तंत्र आणि मंत्र - पुष्पा काणे, इंडिया बुक कंपनी, पुणे.
२०. भाषासंवाद - अनिल गवळी, नंदकुमार मोरे, सायन, पुणे.

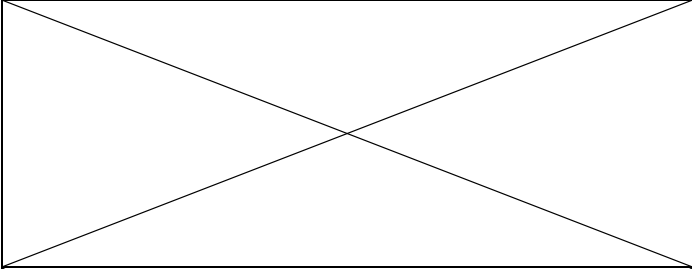
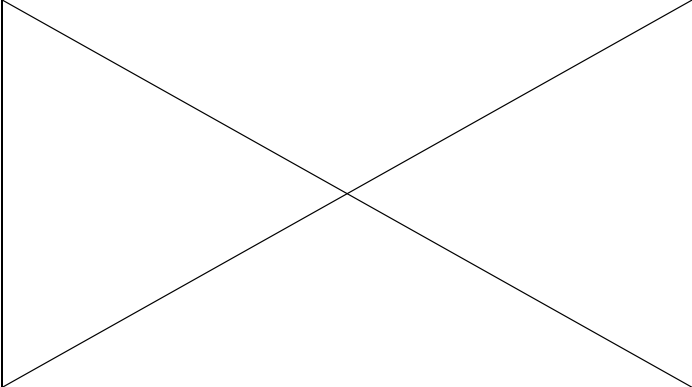
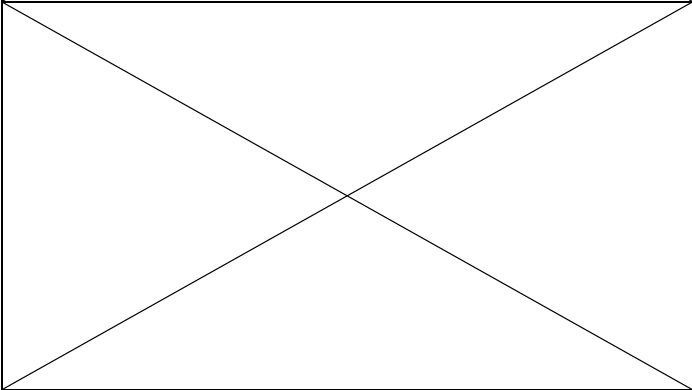
विद्यापीठ परीक्षेसाठी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप (एकूण गुण साठ)

प्रश्न क्र.	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण
प्रश्न क्र. १ अ)	योग्य पर्याय निवडा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. १ ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (आठपैकी सहा)	०६
प्रश्न क्र. २	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी तीन)	१२
प्रश्न क्र. ३	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी चार)	१२
प्रश्न क्र. ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	१२
प्रश्न क्र. ५	टीपा लिहा. (तीनपैकी दोन)	१२

- टीप- सदर अभ्यासपत्रिकेसाठी चाळीस गुणांची अंतर्गत परीक्षा प्रचलित परीक्षा पध्दतीनुसार होईल.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
मानव्यविज्ञान विद्याशाखा
द्वितीय वर्ष कला

२०१४-२०१५	२०१९-२०२० (CBCS)
<p>सामान्य स्तर (जी - २) : वाङ्मयीन मराठी वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास</p> <p style="text-align: center;"><u>सत्र तिसरे</u> MAR २३१ A: कादंबरी: रारंगढांग - प्रभाकर पेंढारकर <u>सत्र चौथे</u> MAR २४१ A: आत्मकथन: माती, पंख आणि आकाश - ज्ञानेश्वर मुळे</p>	<p>DSC मराठी: वाङ्मयीन मराठी विशिष्ट वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास</p> <p style="text-align: center;"><u>सत्र तिसरे</u> MAR २३१A DSC मराठी C: वैचारिक गद्यलेखनाचा अभ्यास <u>सत्र चौथे</u> MAR २४१A DSC मराठी D: चरित्र-आत्मचरित्रपर लेखनाचा अभ्यास</p>
पर्यायी अभ्यासपत्रिका	पर्यायी अभ्यासपत्रिका
<p>सामान्य स्तर (जी - २): उपयोजित मराठी</p> <p style="text-align: center;"><u>सत्र तिसरे</u> MAR २३१ B: उपयोजित मराठी <u>सत्र चौथे</u> MAR २४१ B: उपयोजित मराठी</p>	<p>DSC मराठी: उपयोजित मराठी स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी</p> <p style="text-align: center;"><u>सत्र तिसरे</u> MAR २३१ B DSC मराठी C: स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (व्याकरण विभाग) <u>सत्र चौथे</u> MAR २४१ B DSC मराठी D: स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी (लेखन विभाग)</p>
<p>विशेष स्तर - एक (एस - १) मध्ययुगीन गद्य व पद्य वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास</p> <p style="text-align: center;"><u>सत्र तिसरे</u> MAR २३२: आज्ञापत्र: रामचंद्रपंत अमात्य -संपा. रा. चिं. ढेरे <u>सत्र चौथे</u> MAR २४२: निवडक संत कवी-कवयित्री यांच्या अभंगरचना</p>	<p>DSE १: मराठी आधुनिक मराठी वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास</p> <p style="text-align: center;"><u>सत्र तिसरे</u> MAR २३२ DSE मराठी १ A: आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कादंबरी <u>सत्र चौथे</u> MAR २४२ DSE मराठी १ B: आधुनिक वाङ्मयप्रकार: कविता</p>

<p>विशेष स्तर - दोन (एस - २) साहित्य स्वरूपविचार</p> <p>सत्र तिसरे MAR २३३: साहित्य स्वरूपविचार सत्र चौथे MAR २४३: साहित्य स्वरूपविचार</p>	<p>DSE २:मराठी साहित्यविचार (भारतीय आणि पाश्चात्य)</p> <p>सत्र तिसरे MAR २३३ DSE मराठी २ A: भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचार सत्र चौथे MAR २४३ DSE मराठी २ B: भारतीय आणि पाश्चात्य साहित्यविचार</p>
	<p>DSE ३: मराठी लघुअभ्यास प्रकल्प सत्र चौथे MAR २४५ लघुअभ्यास प्रकल्प</p>
	<p>SEC: मराठी लेखनकौशल्ये सत्र तिसरे MAR २३४ SEC मराठी १: लेखनकौशल्य - मुद्रितशोधन सत्र चौथे MAR २४४ SEC मराठी २: लेखनकौशल्य - सर्जनशील लेखन</p>
	<p>MIL: मराठी माध्यमांसाठी लेखन व संवाद सत्र तिसरे MAR २३६ MIL मराठी १: मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन सत्र चौथे MAR २४६ MIL मराठी २: श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन व संवाद</p>